

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESÍTŐ.

 Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”. —
 Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmen-
 tesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénz-
 tárnokhoz Klauzál-utca 4. szám küldendők. — Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

Utóhangok a közgyűléshez.

Egy francia író találó állítása szerint a kritika sokkal büszkébb egy műben felfedezett hibára, mint annak bármily magasztos előnyeire. Bár én kritikát gyakorolni nem szándékozom, de egyelőre legyen szabad annyit constatalnom, hogy az orsz. izr. tanítóegyesület utolsó közgyűlése honi izr. tanítóink intelligenciájához egyrészt, tekintélyéhez másrészt teljesen méltó volt. Jelen soraim célja nem egyéb, mint a gyűlésen hangoztatott több rendbeli panaszokra, de jelesül a Szép Lipót ur részéről felhozottakra reflektálni, illetve azokat tolem telhetőleg megczáfolni. Még erre sem vállalkoznám, ha Szép Lipót ur személye, kiben egyletünk legtebetségesebb tagjainak egyikét tisztelhetjük, és előadásának, hogy ugy mondjam, lovagias modora, bizonynyal a legtisztább intentió sugallta felszólalásával erre nem indit.

1. Az egylet zászlaja alá tömörülés egyik főakadályát Szép ur abban találja, hogy az egylet inkább fővárosi mint országos jellegű. Bár volt alkalmam erre a gyűlés folyamán röviden reflektálni, az ügy teljes tisztázása tekintetéből ismétlem, hogy tekintetbe véve, miszerint Budapest az ország szive, ily egylet székhelye másutt nem lehet. Valamint minden élet a szivből kiindulva, a test legtávolabbi részeit is képes az éltet adó vérrel ellátni, s valamint a sziv még akkor is lököt, ha a végtagok már a halál fagyától megdermedtek, ugy az egyleti élet is a fővárosból kiindulva, éltető eszméivel és tanaival lelket önt az egész országba, buzgólkodni fog még akkor is, ha a vidék netalán — mitől Isten óvjon — az indolentia és közömbösség fagyától megdermedt volna.

2. Szép ur a tagok önképzésére nyújtott alkalmat illetve eszközöket elegendőknek nem látja. Ha az állítás igazságát el is fogadnók, az egylet intéző köreit e panasz nem terhelteti. Az egylet önművelődésére két ut kínálkozik: Gyakori közgyűlések által a tagok szellemi látkörét bőviteni, és az egyleti szakközlőnye útján jóra való eszméket terjeszteni. Utóbbi hivatásának amennyiben ez nem fizetett munkatársaknál lehetséges, teljesen megfelel, lapunk legalább is egy niveaun áll az ország többi paed. lapjaival. Közgyűlést az alapszabályok értelmében igaz csak minden trienniumban tartunk, de eltekintve attól, hogy tudtommal alig mulik el esztendő rendkívüli közgyűlés megtartása nélkül, valljuk meg őszintén, tanítóink anyagi helyzetét számbavéve, gyakrabban megtartandó gyűléseink számithatnának-e vendégközönségre? Hisz éppen ezen a bajon óhajtott az egylet segíteni, midőn a vidéki körök mielőbbi szervezését határozatilag kimondotta. Ez oly jeles eszme, mely hivatva van nagyot

Aphorismák a közgyűlésről.

Az Értesítő mult száma meghozta a közgyűlésen elhangzott beszédeket, valamint az azon hozott határozatokat. Mindennek daczára azonban az olvasó nem szerez magának a nevezett czikkek olvasása által a gyűlés folyamáról teljes és élethű képet. A kép tökéletesítéséhez hozzátartoznak még egyes ecsetvonások, holmi karczok; mint pl. egynéhány el nem szónokolt szónoklat, némely sokat kifejező vállvonogatás, sokat mondó helyeslő vagy rosszaló bólintása egyes fejeknek. A mint a művelt embernek a sorok közti olvasás mesterségét kell birnia, ugy jó, ha az ember ért az arczkifejezések magyarázásához és főképen a nyilvános üléseken, a gondolatoknak, à la Cumberland, a homlokokról való leolvasásához. Mert nem mindent hoznak jól összefüggesztett mondatokban napvilágra. Sokan előnyben részesítik a hallgatás aranyát a beszéd ezüstjénél, s ezen jó tulajdonságukkal hol saját maguknak, hol pedig a közgyűlésnek használnak. Megkísértem tehát ezen aranyszemek egyikét-másikát kihalászni, némely, véletlenül az ajkak közül kirepült megjegyzést vagy közbeszólást, melyeket a hivatalos jegyzőkönyv akár malitiából, akár véletlenségből kifelejtett, összegyűjteni. Megjegyzem azonban, hogy nem tartozom az efráimiták közé, kik az utószüretüket becsesebbnek tarthaták Abi-Ezer rendes szüreténél.

*

„Kit az istenek gyűlölnék, azt megteszik — tanítónak“: ez volt az általánosan elfogadott nézet mindenkor. Az idei közgyűlés azonban meghazudolta e jeles igazmondást. Az ülés egész folyamán egyetlen-egyszer sem ütötte meg fülünket a Jeremias siralmaihoz hasonló panaszhang a tanítók sanyaru állapotáról. Ellenkezőleg; a valóban lélekemelő bajai Basó-ünnepély; a községek bőkezűsége, mely által egyeseknek a közgyűlésen való részvétel lehetővé vált; az esztergomi hitközség utánzásraméltó magyaros vendégszeretete s. i. t., — mindezek eclatans tanubizonysági az ellenkezőnek. Eltekintve azonban mindettől, csak egy pillantást kellett vetni a közgyűlésen megjelent ábrázatokra és az ember szembeszökően tapasztalhatta, hogy a tanító és az iskola nincsen már abban a régi rossz állapotban. Tiszteletgerjesztő, előkellő színezetű volt a gyűlés mely a magyar izr. tanítóságot képviselte. Se hire, se nyoma a Borsszem Jankó ama alakjainak, melyeknek az „éhezdész“ irigylésreméltó nevet adta. Ki tudott volna, a legjobb akarattal is, pl. D.-nek (Sz.-től) derült humorában csak egy mákszemnyit is felfedezni azon nyomorból, melylyel a régi tanítóságnak meg kellett küzdenie!

Egyesek rosszalták, hogy egy szónok a jellem fejlesztéssel foglalkozott. Korántsem volt ez felesleges a mi korunkban, melynek sötét háterét éppen a hiányosság e téren képezi. Egyiknek rossz a jelleme; a másiknak meg éppenséggel nincs! Persze, az iskola e tekintetben nem mutathat fel kézzel fogható hatást; mert a jellem — mint az előadó Goethé-vel mondá — „a világgárral képződik“. Teljesen eredménytelen azonban itt sem marad a tanító tevékenysége. A gyermekre nézve az iskola: a világ. És ha a tanító eléggé képes azt ezzé varázsolni, s elegendő tért nyújt a tanulónak képességének és tehetségének természet-szerű kifejlődésére, — a kedvező eredmény sem fog magára várni. Erre azonban conditio sine qua non: hogy ugy a tanítónak, mint az iskolának legyen jelleme. Nagy ama iskolák száma, melyek hirüket inkább a tanítók jellemére való hatásuknak, mint azon eredményeknek köszönhetik, melyeket a tudományuk tanításában elérnek!

Az egyesületek keletkezése és fennállása az emberek természetében gyökerező önfenntartási — és társas ösztönében nyeri alapját. (Lásd a Társadalmi Paedagogia 31. lapját.) — Ki veheti tehát rossz néven az előkészítő konferencia azon igyekezetét, hogy mindenekelőtt biztosítani akarta a földi mulandóság ellenében a bankettet; melynek megtartása a beköszönő szombat által könnyen kétségessé vált volna. A napirend változást szenvedett, a tisztviselők megválasztása hamarabb eszközöltetett, mint a hogy azt elébb elhatározták, — és a bankett meg volt mentve! — denique az önfenntartási- és társas ösztönnek kellőképen eleget tehettek. Csak kevesen hiányoztak; ezek is ótvágyhiány miatt: a választás eredménye megfosztotta őket — appetitusoktól. Még a Társadalmi Paedagogia szerzője is távollétével tündöklött.

*

V-ből származó ellenzéki kartársunk az egyesület feladatát kevésbé látja teljesítve a közös lakomák tartásában, mint a szellemi érdekek kölcsönös elősegítésében. Telhetetlenségében elégtelennek tartja a három évenkénti közgyűléseket; az ő jóakaró intenciója szerint, ha már évenként három közgyűlés nem is tartatnék, (mint a hogy a biblia az ünnepeket írja elő) legalább is minden évben egyszer rándulhatna fel szép hazánk fővárosába. Indítványa szavazás alá nem bocsáttatik. — Hogy az elnök nagyon örülne-e esztendőnkint szembeszállni minden rangú és rendű opponens és malcontents urakkal, nem akarom bonczolgatni.

*

„Örülj, Zebulon kivándorlásodnak és Izachar sátoraidnak!” (Bölcsünk szerint Zebulon a kereskedelmi világot képviselni, még Izachar tudós- és tanítócéhet.) Erre a bibliai mondásra hivatkozott S. ur, mikor kiadó czégünk egészségére üritette poharát. — Miként áll azonban a dolog, ha a tanító állás nélkül, de gyomrában annál több igénynyel vándorol helységről-helysére; még Mercur szerencsés fiai kényelmesen terjeszkednek el a minden komforttal felruházott pamlagját? — Örüljünk, hogy vannak községek, hol a tanítónak alkalma nyílik a meghonosodásra, hol háborítatlanul működhetik, míg 50-éves jubileumát megünnepelik (lásd: B a j a); és hogy vannak még derék tanfelügyelők, kik a tanítót pártfogásukba veszik, ha egészen ok nélkül önkénytelen vándorlásra akarják kényszeríteni. (lásd: B á r d o s s y, V a r g y a s s a t.)

*

Hogy a vegetarianismus szent tanának van-e sok hívője a magyar tanítók közt: nem tudom; de a banketton szerzett tapasztalatok nem igen engednek erre következtetni. Ez azonban miben sem gátolná a tanítóságot, ha már a növényeledellel nem is nagyon sympáthizál, hogy legalább a növénytan iránt viseltetnék behatóbb érdeklődéssel. — R. urnak, ki szorgalommal és kitartással értekezett több cikkében a bibliában előforduló plántákról a — Szántóalapítványból tiszteletdíjat szavaztak meg.

Figyelő.

Levelezések.

Tekintetes szerkesztőség!

A napokban családi ügyben oda voltam Tisza-Beőn, Szolnokmegyében. Ezen községben a mostani prágai főrabbi, nt. Hirsch M. úr született és mint rabbi néhány évig működött is itt. — Természetes, hogy mint tanítóféle ember a zsidó iskola után tudakozódtam. De zsidó iskolát itt hiába kerestem, mert — olyan nincs.

Láttam ugyan zsidó gyerekeket eleget az utcán kószálni, de ezek semmi néven nevezendő oktatást nem nyernek. Van ugyan a községben

egy egyházi (schamesz) a ki 15—20 kr. hetenkinti fizetésért egy egy gyermeket, nem tudom én mire is tanít; de vannak számos oly földhöz ragadt szegények, kik még ezen csekélységet sem képesek fizetni, és hogy ezen szegény gyermekek minden oktatás nélkül maradnak.

Ezen általam tapasztalt sajnálatra méltó faktumot első sorban nagyságos Bárdossy Gyula szolnokmegyei tanfelügyelő úr figyelmébe ajánlom, ki a bajon nagyon könnyen segíthetne, ha azt a rendszert hozná be itt is, mint a szomszédos Fegyvernekben. A fegyverneki zsidók sem voltak képesek iskolát fenntartani, hát úgy segítettek magukon, hogy folyamodtak a közigazgatási bizottsághoz, miszerint az ottani zsidó földbirtokosok, bérlők stb. 3%-os iskola-adót fizessenek az egyenes adójuk után. Ez megengedett, és Fegyverneknek gyönyörű zsidóiskolája van, a hol Roth Bernát tanító úr évek óta dicséretesen működik. — Hát Tisza-Beőnek is vannak gazdag földbirtokosai és bérlői. Ezek most egy fillért sem fizetnek a zsidó egyháznak, de ha a község folyamodna, biztosra lehet venni, hogy a 3 illet. 5%-os iskola adóból szép iskolát lehetne fenntartani. Csak hogy sajnos, nincs ott ember, ki az ügyet felkarolná, és így ismét csak azt mondom, hogy a tanfelügyelő úrnak kellene itt valamit tenni, ha azt akarja, hogy a tisza-beői zsidó gyermekek az utcán ne kószáljanak.

Kecskemét, szept. 15.

Klauber János.

Losoncson, szeptember 20.

„Vannak visszaemlékezések, melyek, ha mások előtt érdektelen tárgyra vonatkoznak is, de a tulajdonosra nézve, ennek agg korában oly erőben diszlenek, mint ha a mult kor egyik legnagyobb szépségét foglalják magukban.“ Eme szép szavak jutnak eszembe, valahányszor egy férfiú előtt emel kalapot a hála, a tisztelet, az elismerés, ha oly egyén irányában történik ez, kinek helyes elvei voltak, mely elvekhez hű volt teljes életében s mely elvek követése maradandó emlékeket teremtettek. Ha akkor visszatekint az illető, elgondolja, hogy mennyit küzdött, fáradozott ő, s előtte áll a küzdés és fáradtság gyümölcse, — ha előtte a terebélyes fa, mit egykoron ő ültetett és gondozott s ma e fa hatalmas koronával bír, melynek árnyában oly sokan hűsülnek; valóban gyöngy ez élete koszorujában. Mennyire inkább mondható ez, ha a gyöngyre mások mutatnak, ha annak fényét mások ragyogtatják. Ami itt elméletben lett elmondva, azt Schmidl Albert ur a losonczyi izr. hitközségben gyakorlatilag bemutatta, megérte.

Szomoruan vettük tudomásul, hogy nevezett férfiú elhagyva nagy családját, hitközségét s szűkebb családi körbe vonul, gyermekeihez, Budapestre téve át lakását. Tudtuk azt, hogy benne elmegy azon férfiú, ki harmincz éven át legbuzgóbbak egyike volt a hitközségben, azon férfiú, ki mint elnök ugyszólván megteremtette a hitközséget, ki mint ilyen diszes templomot építtetett, ki fenkölt szelleme által mindig uttörőként szerepelt a művelődés, a haladás terén. De nemesak a belügyekben volt ő ily szerepvivő: a hitközség- és felekezetének érdekeit mindenütt megőrizte, a városnál, a megyénél, mindenütt tekintélyes egyéniség volt. Sőt az ország előkelőbb férfiainak figyelmét is magára vonta, megválasztatott izr. kerületi elnökké s e hivatalt is nem kevesebb egyszerűséggel és pontossággal vezette, mint a többit. Távozása előtt, midőn az utolsó szombaton f. hó 12-én a templomba jött, a hitközség rabbi helyettese T. Rosenthal Tóbiás ur a szószékre lépett s elősorolva Schmidl Albert urnak, mindenki által ismert érdemeit a hitközség körül, melynek nevében fenkölt szellemű, magasabb szónoki beszédben tőle búcsút vett, mely

nemcsak az ő szemébe könnyeket csalt. A megtisztelt férfival mások is könnyeztek, mert az elválás mindkét részen fájdalommal történt.

Schmidl Albert ur a tanügynek is mindig lelkes barátja volt; az orsz. izr. tanító-egyesületnek évek óta pártolótagja.

Reméljük, hogy Schmidl ur gyakori vendégünk lesz régi otthonában s így időről-időre szóval elmondhatjuk neki jó kívánatainkat, bár a bucsuzás szóval is megtörtént: mégis e helyütt is „Istenveled“ et mondunk a távozonak, kívánva neki hosszú, zavartalan boldogságu családi életet, hogy sokáig élvezhesse még fáradozása gyümölcseit.

Barta Lajos.

Pápán, 1886. szept. 16.

Szép ünnepe volt f. hó 5-én a pápai izr. iskolának, illetőleg a hitközségnek. E napon lett felavatva az újonnan fölépített leányiskola és rendeltetésének átadva. Valódi palotát emelt a pápai zsidó hitközség a népnevelésnek, mely ritkítja párját. Ez által ismét tanujelét adta a népnevelés érdekében követésre méltó áldozatkészségének.

A megnyitás alkalmával jelen voltak a képviselő testület, az iskola- és építőbizottság, a növendékek a tanítótestület és még számos vendég.

A tanulóság felavatási imával nyitotta meg az ünnepélyt. Ezután dr. Steiner József úr, városi főorvos és az iskolaszék érdemdús elnöke tőle megszokott lelkes és lelkesítő beszédben adta át az új iskolát a tanítói karnak, mely jeles beszédéből a következőket emeljük ki:

Igazi önérettel, valódi büszkeséggel, de távol minden kérkedéstől és elbizakodottságtól, lépek elbők, a tantestületnek ezen épület átadandó, melyet a hitközség nagy költséggel és erejét majdnem túlhaladó áldozatokkal építtetett.

Midőn Trefort Ágoston, Ő nagyméltósága a tudományos akadémia elnökévé megválasztatott, megemlékezett egy német államférfiről, mondván hogy a tudomány hatalom és hangsúlyozta, hogy Magyarországon vannak még sokan, a kik tanügyre történt nagy költségeket feleslegeseknek, vagy legalább is luxusnak tartják, de ő ezek ellenében a külföldön tett utazásai alkalmával szerzett tapasztalatai nyomára még most is azon meggyőződésnek hódol, hogy a tanügynek szentelt milliók még mindig a legkamatozóbb tőkék.

Hogy ha ez áll általánosságban és mely értelmes ember nem írná alá ezen igazságot, mennyivel inkább igaz ez nálunk zsidóknál, kit szét-szórva az egész világon, könyezve a minden oldalról rátörő ellenségeskedésektől, csakis az általános, a nép legalsóbb rétegeibe is lehető ismeretknél fogva tarthatja fenn magát.

Beaconsfield, vagy talán Disraeli név alatt ismeretesebb angol államférfi az utolsó orosz-török háború lezajlása után ama híres nyilatkozatot tette, hogy a nemzetek és államok csak azon eszközökkel tarthatók fenn, a melyekkel alapítottak. A zsidó nemzeti életnek csillaga már rég le-tűnt, de hogy ennek daczára fajának, vallásának jellegét maig is olyan hűen megőrizte, azt alkalmazkodási képességének, te ruganyosságának, esze élességének és végre mindenek előtt, mint már mondtam, ha nem is, mélyen beható, de széles körökbe kiható ismereteinek köszöni.

Es hol rakja le a zsidó kisebb-nagyobb miveltségének alapkövét? A népiskolában.

Ezen iskola tehát a zsidóságnak egy oltára, a hol a monotheismus tüzeit ápolja; ez azon hely, a hol hazai nyelven oktatva megtanulja a *házáját* szeretni, minden szépért és jóért lelkesülni, a tanítóknak jó péld-

dáját követve, a haza hasznos polgárává válni, saját tetteirejét emelni s így a hazának jóllétét az egyesek jóllétével szoros kapcsolatba hozni.

Igy fogom én fel és így fogja fel a zsidó a népiskola rendeltetését és azért minden, oktatási céloknak szolgáló intézetek közül legfontosabbnak tartom a népiskolát.

És miután a tanító-testület, nem kételkedem, az elemi iskolára nézve velem egy véleményen van, nyugodt lélekkel adom át neki ezen tantermeket, kérve az Istent, hogy bennünket igyekezeteinkben úgy segítsen, valamint azok tiszta önzetlen, minden mellétekintetektől ment szívünk és lelkünkben erednek.

A gyermekeket pedig kérem és intem, hogy saját jobbvoltukért úgy, mint szüleik örömeire használják fel az ezen tantermekekben töltendő időt, eszük fejlesztésére, erkölcsösségük emelésére, vallási érzetük szilárdítására, szívük nemesítésére, hogy majdan büszkeséggel mondhassuk rólok, hogy az iskolának diszére válnak.

Az Isten bennünket úgy segítsen!

Erre Lehor Armin ur, a leányiskola egyik tanítója válaszolt szép beszédben, kiemelve és méltatva a pápai hitközség valóban ritka áldozatkészségét.

Több alkalmi dal eléneklése után az egyszerű ünnepély véget ért.
Herzfeld Lipót.

Kis-Kun-Halas, szeptember havában.

Grósz Mór jubileuma. Szép és lélekemelő ünnepélyt rendeztek aug. hó 24-én Grósz Mór kis-kun-halasi izr. hitközségi tanító tiszteletére volt tanítványai.

Megjelentek az ünnepelt tiszteletére, az ez alkalomra földiszított község házában tartott gyűlésen volt tanítványain kívül, kik messze földről sereglettek össze, a meghívott Szász Károly, Vári Szabó István, Török Elek és Dr. Dobó Menyhért; továbbá a községi és rom. kath. pályatársak, kik testületileg vettek részt az ünnepélyen, és nagyszámu közönség, — melyet a község háza be nem birt fogadni.

Míg a jubilanst egy küldöttség a gyűlésre meghívta, addig Práger Soma a jubiláns életrajzát olvasta föl, melynek azt kívánta: Sok ily tanítót a magyar hazának!

Ezután az emléktárgy — egy szép ezüst serleg — átadásával az ünnepélyes ülés véget ért.

Este 8 órakor társas vacsorára gyülekeztek össze mintegy hetvenen a Györi-féle „Korona“-vendéglőbe, befejezésül az ünnepnek. Itt Szekulesz Sándor köszöntötte fel a nap hőjét, azután Szász Károlyra üritette a poharát.

Most következett az est fénypontja; általános figyelem és csend közepe föllált Szász Károly és beszélt — oly szépen, a hogy csak Szász Károly tud beszélni. Miután a testileg kis, de szellemileg nagy Grószt éltette, áttért egy a halasi zsidóságot különösen érdeklő kérdésre, a papválasztás kérdésére.

Távol legyen tőle, ugymond, azon balvéleménynek hitelt adni akarni mely az orthodox zsidóság felől elterjedt, mintha ezek nem volnának jó hazafiak. Ő ismeri az orthodox zsidók hitelveit, vallásos dogmáit, s azokban semmi államellenes vagy nemzetellenes tendenciákat nem talált. De tény, hogy ez a balvélemény el van terjedve; és különös tápot nyújt ennek az, hogy az orthodox zsidók a magyar hitszónoklástól isteni tiszteleteiknél irtóznak.

„Hát azt gondolják önök, hogy az Úr előtt, kinek neve ki nem mondatik, kedvesebb az önök zsidó jargonja, mint az a nyelv, melyet

önöknél is a csecsemő az anyatejjel szív magába, melyen a kis gyermek ragyogni kezd, melyen a szerelmes suttog kedvesének, melyen a barát, jó barátját üdvözli, melyen önök mindnyájan beszélnek!?”

„Hát honnan induljon ki a magyarosítási mozgalom, ha nem önöktől halasiaktól, kiknek 90 százaléka tiszta magyar?!“ ...

Meglátszott az arcokon, milyen mély benyomást gyakoroltok a fő-tisztelendő úr emelkedett, lelkes szavai az összes jelenvoltak kedélyére. — Adja Isten, hogy e behatás tartós legyen!

Mondtak még fölköszöntőket Weitzenfeld József, Fazekas József, csekélységem, Dr. Faragó Sándor és Grósz Adolf az ünnepezt fia, ki atyjában a kollegát köszöntötte föl.

Maga a jubiláns tósztyában ismételten megköszönte a kitüntetést, melyben részesült.

Üdvözlötök küldték: Tóth József kir. tanfelügyelő, Dr. Haszler József, Dr. Tapai József, Dr. Róna Samu, Dr. Frankl József, Stern Bernát, Handler Henrik, Prager Károlyné, Fischof Weitzenfeld Eszti, Gaál Endre tanár, Krausz Irma és a Steiner család.*

A kedélyes lakoma, melyen Győri Simon vendéglős kitünő konyhája és a gyors kiszolgálás általános meglepedést keltett, hajnal felé véget ért.
Weisz Pinkász, néptanító.

I R O D A L O M.

Dr. K o h n S á m u e l: **A zsidók története Magyarországon.**

I. kötet.

Ich habe die süsse Liebe gesucht
Und habe den bittern Hass gefunden,
Ich habe geseufzt, ich habe geflucht,
Ich habe geblutet aus tausend Wunden

Auch hab' ich mich ehrlich Tag und Nacht
Mit Lumpengesindel herumgetrieben,
Und als ich all' diese Studien gemacht,
Da hab' ich ruhig den Ractliff geschrieben.
Heine.

Kevés variációval ezt a jeligét Dr. Kohn úr is tüzhette volna jelzett művének homlokára, mert ez oly időben keletkezett, midőn a magyarországi zsidóság ezer sebtől vérzett, midőn a felcsigázott faj- és vallás-gyűlölet a sötét középkor avatag fegyvereivel nekirontott a zsidó vallásnak és a legképtelenebb vádakkal illette, midőn már a zsidó név maga is megbélyegzés volt a felkorbácsolt közvélemény szemében, midőn jobb-jaink is már-már kétségbe estek a zsidó vallás jövője fölött. „Boruch aser lau hisbith gauel mijiszroel!“ Így kiáltottam fel nem egy ízben e könyv olvasásánál, és velem együtt bizonyára mindazok, kik ama borus időben nem lehették honukat a hazában. Dr. Kohn ur bátran lépett a küzdőtérre, s szembeszállva ezredéves előítéletek- s balfogalmakkal alapos tudományosságának bő készletével kimutatta, hogy a zsidónak igenis joga van e haza levegőjét színi és a magyar nemzettel jó és balsorsban együtt-érezni, hogy a zsidók sohasem voltak rosszabbak elnyomóiknál. Míg a zsidóság ilyen védőt magáénak vallhat, addig nem kell, nem szabad annak jövője fölött kétségbeesni. Nem érzem magamat hivatottnak Dr. Kohn úr műve fölött behatóbb ítéletet mondani, menjetek oda, olvassátok el s ítéljete magatok! Egyre azonban szerző engedelmével bátor vagyok itt reflectálni és az Szerencsés Imrénck (271. és 388. l.) a társa-

* Fogadja a tisztelt kartárs részünkről is a legbensőbb üdvökivánatainkat.
Szerkesztőség.

dalmi életben használt Etele neve. Áll az, hogy Szerencsésnek héber neve Snéór (Senior) volt, továbbá, hogy e névhez a zsidó közéletben Zálman melléknév járult, végre hogy Szerencsés a keresztségnél keresztatyja, Perényi Imre nádor után az Imre nevet nyerte. Hogy tőle a Szerencsés nevet is kapta volna, ahhoz daczára Thurnschwamb tanusításának a szó még hozzáfér. Salamon nem lehetett akaratküli eszköz a nádor kezében, ki még vezetéknevét is kénye kedve szerint választhatta, és ha az volt is, kitérése sokkal szegyenitőbb előzményekből fejlődött ki, hogysen ilyen kérkedéssel, mondhatni kihívással, minő a Szerencsés név fölvétele, azt tetézte volna. Még kevésbé lehet megbarátkozni szerző azon nézetével, miszerint az al-kinestárnok kettős zsidó néven kívül még az Etele nevet is viselte, mert egy részről ezen név nem volt divatos sem a zsidóknál sem a keresztényeknél, másrészről pedig azon kérdés merül fel, mikor, hol és kik előtt használta azt a nevet? A zsidó társadalmi érintkezésben bizonyára nem! Ha a budai község Páduai Méirhoz intézett kérdésében azt mondja: *Zan th le fónim be jis zró el Etil Senior seman*, nem nyilvánvaló-e, hogy hitfelei e néven ismerték, hogy ez ugyszolván vele született, nem pedig a keresztények előtt fitogtatásból használt neve volt? Ámde a zsidó szokás, mint szerző maga is bevallja, Etil férfinévet nem ismer, mit jelenthetett vagy mire mutathatott mégis e szó? Azt tartom, hogy ez Salamonnak családi neve volt. Etil szónak „il“ tagját én kicsinyítőnek (mint Hesil, Veitil) veszem, a szót magát pedig Ottó-tól — tehát Ötil — származtatom. Utóbbi névről ugyanis azt mondja Heyse: *Ottó = der Begüterte, Glückliche*, a magyar nyelv szótára pedig így értelmezi: A nyelvészek Ottó és Ottilia szókat a régi német *odo* vagy *udo* szótól származtatják, mely *dust*, gazdagot és boldogot jelent. Ezen családi nevet a kor etymologusai Fortunátos — majd Szerencsésé változtatták át. Hogy Etil az említett döntvényi kérdésben mint családnév a Senior nevet megelőzi, azon nem lehet megütközni, hiszen a tudós rabbihoz intézett levelet egy budai zsidó fogalmazta, ki ebbeli eljárásában csak a magyar szokást követte. Segédeszközeim a régi német nyelvben való buvárkodásra sokkal csekélyebbek, semhogy az Ötil és Szerencsés szók közti connexust bővebben kifejthessem, elég ha a két név azonosságára ráutaltam. A kinek több alkalom kínálkozik, az megpróbálhatja e szótalány elágazásait kinyomozni, és annak sikerülni is fog a félhomályra tökéletes világosságot deríteni, mert erős meggyőződése, hogy a kérdéses két név nem véletlenségből került egymás mellé.

Léva.

Steiner Ignác.

Társadalmi Paedagogia, írta Lederer Ábrahám. 1. füz. megj. Lampel Róbert (Wodianer F.) bizományában. Ára 30 kr.

Fáradtsággal küszik a vándor a szép kilátást ígérő magaslatra, látköre, minél magasabbra jut, tágul, nézésének gyönyöre nagyobbodik, de tovább, csak tovább tör a felhőkbe érő orom irányában, legyen megengedve hinniük, hogy vágya legfelsőbb pontját elérje, hogy oly fokot érjen el, melyet ember még meg nem közelített. Nevelésügyünk egyike a leg-hivatottabb bajnokainak legujabb műve fekszik előttünk, s esünk-e gáncs alá, ha tudománya és irodalmi működésének útját gyenge hasonlatba hozzuk egy útját lankadatlan kitartással folytató vándor pályájával? Nincs a neveléstudománynak mezeje, melyet magas álláspontjából Lederer be nem lát, nincs része, melyet az ő saját szerü, a helyest mindjárt eltaláló modorával, sikeresen meg mivelt; a nyugalom sok bájes völgye int feléje, de ő nem pihen, és a magyar neveléstudományt évről-évre új meg új terményeivel gazdagítja, nagy dicsőségére tudományosságunknak.

Tovább tör égfelé, hangyaszorgalmával feldolgoz oly problémákat, melyeknek megfejtésében járt ösvény nem vezet, hogy célját, az emberiség javára megtenni, mit gyarló emberi erő megtehet, elérje.

Nem elégszik meg az egyén paedagogiájával, széles látkörébe esik az egyének összesített egésze: a társadalom. Az ókor, a vad középkor, a céljaira nézve magával megegyezésre nem jutott ujkor nem ismer társadalmat, csak egyént; korunkra nézve az egyén érdekköre már nem esik bírálgatás alá, a társadalom megköveteli jogait, melyeket modern ember egész terjedelmökben el is ismer. Korának magaslatán áll Lederer, ha a szűkkörű iskolai neveléstudomány köréből kilép, s a társadalmi neveléstant tüzi maga elé, hogy azt a mai tudomány sokféle eszközeivel megállapítsa s rendszerbe hozza. Nem egyetlen egy erő tökéletesítése van szóban, hanem egy komplikált gépezet, nem az egyeniség, hanem a társadalmat akar öntudatosan egy bizonyos cél felé vezetni. Valóban magasztos egy eszme! Az egyén érdekköre bizonyos számú pontokban érintkezhetik más egyén érdekköreivel, de mily végtelen számú érintőpontokat nyerünk, ha egy bizonyos társadalmi kör megfelelő pontjait tekintetbe vesszük. A ki a társadalom paedagogiáját legalább körvonalozni akarja, annak mind ezen eshetőségekkel számolni kell, annak e permutatiók és combinatiók tömkelegjében csak a mély tudomány lelkesült munkakedv, és hosszas gyakorlat nyújthatják az Ariadne fonalát.

Az előttünk fekvő 1. füzet 11 szakasza introduktív gyanánt szolgál, de az ezekben megpendített magasztos eszmék sejteni engedik az egész symphonia fenségét. Az első szakasz bevezetésképen szolgál, a társadalmi paedagogiai tudomány célja gyanánt föl van tüntetve, hogy az egyént a társadalmi s állami intézmények nevelészeti mozzanatait belássa, s hogy a társadalom vezetői hivatásukat paedagogiai szempontokból fogják fel. Legyen szabad óhajtasomnak kifejezést adni, miszerint engedje meg az Egek Ura, hogy neveléstudományi bajnokunk kezdett művét befejezhesse erő és egészségben mindnyájunk okulására és a neveléstudomány díszeré. Lelkesítő szavakat hozzá intézmem nem kell, egész működésén meglátszik, hogy: „per aspera ad astra“ jeligét választott. S . . . . . r

— **Alkotmánytan.** A polgári jogok és kötelességek rövid ismertetése. Népiskolai növendékek használatára. A legujabb törvények alapján írta Györfly J. Esztergom, 1887. Kiadja Buzárovits Gusztáv. Ára 10 kr. E 18 lapra terjedő füzetke mindazt tartalmazza, a mit a népiskolában e tárgyból nyújtani kell és lehet és nem többet. Ez utóbbit pedig nagy előnyének tüntetjük fel, mert különben hasznavehetetlen volna a tülterheltetés szempontjából.

— **מחנה ישראל Történet liturgia. Időszámítás és hittan** az izr. ifjuság számára. Második kiadás. Szerkesztette Grosz Gusztáv szt.-tanási néptanító. Szerző sajátja. Ára 30 kr. Szerző szerint e mű az első, mely a zsidó nép történetét, hittanát az időszámítás, liturgia és szertartástannal egyesíté. Hogy helyesen cselekedett-e, azt a kritikára bizza, melytől azonban várja, hogy a kezdet nehézségeit tekintetbe veendi. Az 58 nyolczadrétű lapra terjedő művecske czimének megfelel a mennyiben mindenkiből hoz valamit. Lényegesen eltér e hittan minden más hasoncélú kézi könyvtől, amennyiben sok a czitatum ugy a bibliából, mint a talmudból eredeti szövegben. Hasznavehetősége mellett legjobban bizonyít az, hogy alig 2 év alatt már a 2. kiadásra szorult.

— Spitzer Lipót, szécsényi tanító **Német nyelvgyakorló magyar ajku népiskolák számára** czimű művecskéje immár harmadik kiadásban jelent meg, a mi legjobban bizonyítja hasznavehetőségét. Szerző az új kiadást tetemesen javítva és részben bővítve bocsátotta közre.

Iskolai értesítők.

— **A kassai zsidó népiskola** értesítője, közli? Rottenberg Mór Noe igazgató ur egy magvas czikke szolgál értekezésül. Czime: A zsidó és a munka. Szerző a zsidó nép ősi hajlamát a munka iránt ellentétbe helyezi a mostoha viszonyok közt élt zsidóság munkaképtelenségét és a testi munka előtt való idegenkedését. Két parabolából vonja le következtetéseit és óhajait. Bárha minden zsidó tanító át lehetne hatva a munka magasztosságáról s körében töle telhetőleg a munkakedvet növelné tanítványainál. Kézimunka tanítást, gazdaságot és kertészetet meg kell honosítani a zsidó népiskolában, akkor kiki ragadhatná ki részét az életárból. Az iskola tan- és leczketerve közölve van, a bibliai szöveg nyelvtani módon való rendszeres feldolgozásán látjuk, hogy felekezeti tananyagunk jó kezében van. A tanulók száma 185, köztük 100 fiu, 85 leány, a másodrendűek száma 25, azaz 13·5%. Költségvetés hiányzik, a tanerők száma 5.

— **A bajai izr. hitközség elemi és polgári iskolájának** ötödik értesítője, közli a tantestület. Az évi jelentésben Bassó Vilmos 50 éves tanítói jubilaumának lefolyása körülményesen iratik le. Ki kell emelnünk továbbá e jelentésből, hogy 61 gyermek tankönyvvel, 51 pedig téliruházattal el lett látva, dicséretünk a kegyes adakozóknak! A költségvetésben, melynek szükséglete 9180 frt 80 kr-ra rugott, felmutatott 3541 frt 98 krnyi hiány a hitk. pénztárból fedeztetett. Az iskolaszékben a tanítói kar két tagja működött, a tanerők száma 12. Közölve van a polgári iskola részletes tanterve, a hit- és erkölestani anyag bőségén főképen örvendeztünk. Az elemi iskolába és óvóba járt összesen 309 tanuló (köztük 7 keresztény), a tandíjmentesek száma 97, másod- és harmadrendűek száma 105, majdnem 34% (?) A polgári és felsőbb leányiskolába (VII. és VIII. oszt.) járt összesen 73 tanuló (4 keresztény), tandíjmentes volt 10, a másod- és harmadrendűek száma 11, azaz 15%.

— **A bajai m. kir. áll. tanítóképző-intézet XII.** értesítője, közli dr. Bartsch Samu, igazgató. Tartalmazza az igazgató évi jelentését, az igazgató-tanács jegyzékét, a tanári testületet. Az intézetet 56 hallgató látogatta, köztük 5 zsidó. A gyakorló iskolába 53 tanuló járt. Tanerők száma 7.

— **A siklósi zsidó iskolától** is vettünk egy értesítőt, melyet Kellner Ignác kartársunk szerkesztett. E két tanítóval bíró iskola öt osztályu, melybe 79 tanuló járt; ezek közül 70 felléphetett a megfelelő magasabb osztályba. Közölve van a feldolgozott tananyag is és a tanulók érdemsorozata.

Ben-Jómtóv.

Egyleti élet.

— A központi választmány szeptember hó 2-án tartotta az első ülést, melyben több folyó ügy intéztetett el. Többek közt elnök megjelente a munkaprogramot, mely helyesléssel vétetett tudomásul. Az ülések idejére vonatkozólag határozatott, hogy minden hónapon egyszer és pedig az elseje után következő csütörtökön este 6 órakor tartandó a tanácskozmány. Így tehát a vidéki választmányi tagoknak nem kellend külön meghívókat küldeni. Kérjük azokat ezt hivatalosan tudomásul venni. Titkárnak a központi választmány elnök indítványára három évre Morgenstern Jakab urat választotta meg, a ki eddig is ezen minőségben működött az egyesület körül.

— Egyesületünk rendes tagjai sorába felvétettek újabb időben: Rechnitz Adolf (igazg. tanító), Fleischer Lipót, Kollek Áron, Schwarz Jakab és Löwenstein Hermina, Besztercebányán, Engländer Adolf és Horovitz

Jakab, H.-M.-Vásárhelyen, Glück Zsigmond Szarvason, Kuttner Miksa, Schwarz Szeréna, Bak Etelka, Szalai Dávid és Rotter Salamon, Budapest, Steckler Samu, Baján.

Augusztus és szeptember hóban fizettek tagdíjat:

Pártoló tagok:			
Dr. Bacher Vilmos, Budapest	5 frtot	Haas Mór, Péczel . . .	2 frtot
Deutsch Jakab Budapest	5 "	Kemény M., Nagy-Kanizsa .	2
Dr. Goldziher Ign., Budap.	5 "	Kellert L., Nagy-Kanizsa	2
Dr. Kohn Sámuel, Budapest	5 "	Kondor József, Nagy-Kanizsa	2
Simon József, Budapest	10	Kuttner Miksa, Budapest .	2
Schmidl Albert, Losonez	5	Kraus Jakab, Veszprém	2
Vitt Manó, Vác	5 "	Klein Ignác, Deés .	1
Wolfner Gyula, Budapest	5 "	Lustig Sussmann, Budapest .	2
		Löwenbach Jozsefa, Nagy-	
		Kanizsa . . .	2 "
		Radó Vilmos, Budapest	4 "
		Schwarz Károly, Barcs	2 "
		Szirmai József, Vág-Ujhely	2 "
		Steinhardt Jakab, Makó	5 "
		Szögyi Ign., Vág-Besztercze	2
		Strasser Ignác, Czece .	2
		Vogl Ignác, Székesfehérvár	4
		Vértessi Adolf, B.-Magócs	4
		Weinberger József, N.-Bicsé	2
		Weisz Pinkász, Halas	2
		Zeisler Mór, Alberti-Irsa .	4 "
		Összesen	122 frtot.

Pótnyugtázás: Reimann Mór, Nyitra-Komját 2 frtot, Smolka Salamon, Cservenka 2 frtot.

V e g y e s .

— **Hymen.** Ma azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy tanítói körökből több eljegyzési és egybekelési hírt közölhetünk, mi legalább a tanítók családi boldogságára vall. Deutch Samu nagyratisztelt és kedves kartársunk, a szegedi zsidó népiskola tehetséges és buzgó osztálytanítója, egyesületünknek pedig érdemes választmányi tagja eljegyezte ugyanazon iskolánál derekasan működő és közkedveltségnek örvendező Stern Karolin kisasszonyt, mely örvendetes hír bizonyára a legkellemesebben fogja meglepni mindazokat, kiknek közgyűléseinken alkalmuk volt Deutch urat, mint igen szellemes és vig kedélyű kartárust ismerni és megszeretni. Adja az ég, hogy villogó humora házassága egéről se tűnjék le soha! — Krausz Simon, az orsz. izr. tanítóképző-intézet egyik jeles növendékét a miskolci izr. hitközség osztálytanítójául megválasztotta. E fiatal barátunk pedig sietett maga részéről is egy választást megejteni, melyet mi szinte sikerültnek mondhatunk. Krausz ur ugyanis Weisz Mózes miskolci kartársunknak ép, oly szép mint szellemes leányát, Ilonát eljegyezte. Kölcsönözze az Ég mindeme két választásnak definitívumát és áldását! — Kemény Mór nagy-kanizsai kartársunk kiházasította leányát, Berta kisasszonyt, Grünbaum Pál urral, mihez legszívesebben üdvkívánatainkat ezennel kifejezzük.

— **Kérelem.** Tisztelettel kérem mindazon t. kartársakat, kik a mult tanévben értesítőket adtak ki, sziveskednének nekem egy-egy példányt beküldeni. — Öszinte köszönetemet előre nyilvánítva, maradtam kartársi üdvözlettel Seltmann, Lipót néptanító, Párkányban (Esztergom.)

— **Helyreigazitások.** A mult számban közöltük a közgyűlésen megjelentek névsorát. Tévedésből egynehány név kimaradt, és pedig: Erdős Miksa, Abauj-Csányi, Kaiser Józsa, Nagy-Kanizsa; Kaufer Gizela, Pécs; Lustig Sussmann, Budapest; Spitzer József, Baja; Haas Mór, Péczel; Fleischmann Izráel, Zsánbék; Burger Márton, A.-Megyes; Brüll Soma, Pétervásár; Vogl Ignác, Székes-Fehérvár; Reich Mór, Kúnfélegyháza; Fürth Samuné, Érsekújvár; Dallós Mór, Budapest; Vértessi Adolf, Baranya-Mágócs. — Továbbá elfelejtettük felemlíteni azt, hogy Klauber Jónás úr kecskeméti kartársunknak üdvözlő távsürgönyét a közgyűlés szinte éljenzéssel fogadta, mely mulasztásokat ezennel jóvátesszük.

— **Wodianer Arnold** földbirtokos urtól kit közgyűlésünk tiszteletbeli tagul megválasztott a következő levelet vettük: Az országos magyar izr. tanítóegyesület tekintetes választmányának! Folyó hó 17-én kelt b. átiratuk és az engem megilletett különös megtiszteltetés nagy örööm- és erkölcsi elégtételekre szolgált, bár csak kis mérvben véltem eddig azon szent és nemes kötelezettségeknek megfelelni, melyeket hitfelekezetünk szent igéi és a társadalmi igények reánk rónak. De ezeken kívül az engem ért kitüntetés továbbra is ösztönözni fog a tanítóegyesület tekintetes választmánya által oly buzgón és sikeresen mivelte célok eléréséhez csekély erőmhöz képest hozzájárulni. Fogadják őszinte köszönetemet és nagy-rabecsülésem kifejezését. Budapest, 1886. évi szeptember hó 25. Hitrokoni üdvözlettel alázatos szolgálja *Wodianer Arnold.*

— **Felhívás** hazánk tisztelt tanítóihoz és tanítónőihez. Az iskolatakarékpénztári intézmény, hála istennek és azon ügybuzgó tanítóknak és tanítónőknek, kik tiszta hazafias érzésből azzal foglalkoznak, valamint nagylelkű és áldozatkész pártfogóinak már hazánkban is folyton erősödő gyökereket vert, napról-napra nagyobb kiterjedést nyer. Ugyanis az 1884/5 iskolai év végén 517 iskolából nyertünk a takarékbetétekről statisztikai kimutatást és 775 tanító foglalkozott az iskolatakarékpénztárak kezelésével. Az 1885/6 évben ezen iskolák száma 155-tel szaporodott, a kezelő tanítók pedig 194-gyel növekedett. E számok elég világosan beszélnek. De még e számoknál is megnyugtatóbb a kezelő tanítók válasza e kérdéseinkre: „Mily erkölcsi hatást gyakorol az intézmény úgy a szülőkre mint a gyermekekre?” E kérdésre minden oldalról azt az egybehangzó választ nyertük, hogy a takarékoságnak a zsenge korban való fejlesztése az erkölcsökre nemesítőleg hat és a gyermek jellemének jövő kifejlődésére maradandó, kedvező eredményt ígér, a szülőkre pedig igen jó hatással van. Ujlag felkérjük tehát hazánk tisztelt tantestületeinek minden egyes tagját, hogy oly tanodákban, melyekben iskolatakarékpénztár még nincs, azt mielőbb életbe léptessék. Édes hazánknek megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek ezzel és hálára köteleznek minden jó hazafit. E mellett azon szempont által vezéreltetünk, hogy az iskolának nemcsak tanítás, hanem nevelés is feladata, a takarékoság erénye pedig a nevelésnek egyik főcélja. Reméljük tehát, hogy a most megkezdett iskolaév ismét számos barátot és közreműködőt fog szerezni intézményünknek. A szükséges utbaigazitásokat és nyomtatványokat az első kezdetéhez alulírott (IV., Deák Ferencz-utca 21. sz.) készséggel és díjmentesen bocsátja az illetők rendelkezésére. Együttal megemlítjük, hogy az elmúlt iskolaévről még csak 373 kimutatás érkezett hozzánk, s így a nyilvántartott számból még 250 hiányzik. Kérjük tehát a tisztelt érdekelteket, sziveskedjenek kimutatásaikat minél előbb beküldeni, nehogy a mult iskola és eredményeinek statisztikai egybeállítása késedelmet szenvedjen. Budapest, 1886. évi szeptember 28-án. Az országos magyar gazdasági egyesület iskolatakarékpénztári szakosztálya nevében:

Weisz B. F. s. k. alelnök.

A t. tanítótestületek, tanítók és tanügyi bizottságok szives figyelmébe.

Vonatkozással az országos izr. tanító-egyesület tek. elnökségének az „Izr. tanügyi értesítő“ f. é. 8. számában közzétett értesítésére, van szerencsénk tudomására hozni, hogy az egyesület összes kiadványainak kiadását mi vettük át.

Ennélfogva kérjük azokra való szives rendeléseket ezentul hozzánk intézni.

Együttal ajánljuk mindennemű iskolakönyvekkel gazdagon felszerelt könyvkereskedésünket szükséglet esetén szives figyelmébe, azon megjegyzéssel, hogy viszontelárusítókat kedvezményben részesítünk.

Az országos izr. tanító-egyesület kiadványai:

1. **Imakönyv** (סדר התפלה לכל השנה) az izr. ifjuság számára, ára 40 kr.
2. **Mózes öt könyve** (héber öveggel), izr. iskolák használatára. Kitűnő szakférfiak közreműködésével magyarra fordították *Püredi Ignác* és *Stern Mór*, 5 rész. Minden kötet ára keménykötésben 40 kr., mind az öt rész egybe kötve, félvászonkötésben 1 frt 20 kr., egészvászonba kötve 1 frt 40 kr.
3. **Magyar ABC-és olvasókönyv** izr. népiskolák számára írta Müller Adolf, pe ti izr. hitközségi tanító, második bővített kiadás, keménykötésben ára 20 kr.
4. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi isk. II. osztálya számára, szerkesztette *Radó Vilmos*, áll. tanítóképződei tanár, harmadik átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 32 kr.
- Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák III. o. szám., szerkesztette *Radó Vilmos*, második átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 36 kr.
6. **Magyar olvasókönyv** az izr. elemi iskolák IV. oszt. számára, második átdolgozott kiadás, keménykötésben ára 45 kr.
7. **Deutsches A. B. C. und Lesebuch** für Volksschulen v. Emil Herzog steif gebunden, Ladenpreis 20 kr.
8. **Deutsches Lesebuch** für d. II. Klasse d. isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl, Professor a. d. k. isr. Lehrerbildungsanstalt, 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 32 kr.
9. **Deutsches Lesebuch** für die III. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's, bearbeitet von L. Mendl. 2. umgearbeitete Auflage, stark gebunden 36 kr.
10. **Deutsches Lesebuch** für die IV. Klasse der isr. Volksschulen, nach dem ungar. Lesebuche W. Radó's bearbeitet von L. Mendl, stark gebunden 45 kr.

Ezenkívül megjelent sa j á t kiadásunkban:

11. **Földrajz** a népiskolák III., IV. oszt. számára, a ministeri tanterv utasítása szerint szerkesztették: *Lakits Vendel* és *Neiger Sándor* fővárosi tanítók, 11. javított kiadás, bekötve ára 30 kr.
12. **Földrajz** a népiskolák V. oszt. számára, harmadik javított kiadás ugyanazoktól, ára bekötve 30 kr.
13. **Földrajz** a népiskolák VI. oszt. számára, ugyanazoktól, ára bekötve 24 kr.
14. **A magyarok történelme** nép- és polgári iskolák számára, írta *Mayer Miksa*, VI. javított és bővített kiadás, ára bekötve 30 kr., (a közoktatási tanács javaslataira a m. kir. vallás- és közoktatási ministerium által ajánlatott tankönyv).
15. ugyanez német nyelven, bekötve ára 30 kr.
16. **Hatschek Miksa.** A magyar korona országainak térképe (1881. LXIII. LXIV. törvényezik alapján) iskolai- és magánhasználatra (1886.) ára 20 kr.
17. **Hatschek Miksa.** Az osztrák-magyar monarchia térképe iskolai- és magánhasználatra (1886.) ára 20 kr.

A t. tanító urak magánhasználatára ajánlunk következő érdekes könyvecskét:

- „**Válogatott gyöngyök**“, gyűjtemény a népek irodalmából. *Abu Ajub Suleimann B. Sechia* után, magyarra fordította *Pollák Káim*; ára 80 kr. (85 kr. beküldése után bérmentve küldetik.)

Tisztelettel

Singer és Wolfner,

könyvkereskedése

Budapest, Andrásy-út 10. szám.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

- Módszeres tornatanítás.** I. Népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Juhász Gy. Ára... —.40
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai földrajz.** Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20
- A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismereteket nyújtja.
- Magyarország története** párhuzamosan **alkotmányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára... —.30
- Népiskolai számtan** I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára —.15
- Népiskolai számtan** II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai számtan** III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára —.20
- Népiskolai számtan** IV. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára .... —.40
- E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismertetébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.
- Az egyenletek** megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára —.40
- E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tiz-tiz krajczár szerző részéről fordíttatni fog.
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., I. Ke- mény kötésben ára .... —.30
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Ke- mény kötésben ára .... —.25
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Ke- mény kötésben ára —.35
- Zsidó hittani katekizmus** leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Ke- mény kötésben ára —.35

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámitás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljessítetnek.

👉 Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. 👈

Német nyelven:

- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára —.30
- Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben,** írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára.... —.30

Schlesinger Ignátz nyomdája. Budapest, rostély-utca (Károlykaszárnya) 7. sz.